

Megjelenik hetenkint háromszor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 frt. o. 6.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " " "
Egy óra	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső fordulata 122. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorát 1-szor 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Opelek Alajosnál (Wollzeile 22.) Haasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11 szám.)

Pestben: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyiltéri cikkek

sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez csatolandók. Előzetes a hirdetés a kiadó-hivatalnál eltelik.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

1870-ki XV-dik évfolyamára.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10 frt. o. ért.
Félévre	5 " 50 kr.
Évnyegyedre	3 " " "
Egy óra	1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutcai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A buni szerencsétlen vizkárosultak részére adakoztak:

Pütközeti eljárássága nevében Papp János bíró és Brandschott Frigyes jegyző aláírása mellett 8 frt 30 kr. o. 6. küldött be hozzáknak.

Az új-balközép magatartása

a megye-törv.-javaslattal szemben.

(Brrr.) Ennek az új pártnak beavallott organuma: a „Nr. Fr. Lloyd”, — felelős szerkesztője a quondam ó-balközépi Horn Ede.

Az ezer és ezer példányban szétterjesztett programból: „Ein Wort zur Zeit” — jutott belőlük a n.-szében ő szász lapok mellé is — úgy látszott, hogy a lap és vezér gyökeres átalakuláson fognak átesni. Erre mutatott az is, hogy a legelső számokban Tisza Kálmán, mint államférfi és az ó-balközép, mint parlamenti párt, tehetetleneknek lőnek a legliberálisabb lap olvasóinak bemutatva. De most más szél fú az új-balközép sorai közt!

Az ó-balközépi vezért fitymáló Horn ma (30. számú „Nr. Fr. Lloyd”) el van ragadtatva Tisza Kálmán legutóbbi beszédétől. Szerinte az „század beltartalma”, s nemcsak „relatív jelentőségű”, a szónok előadását „szenvédélytelen”, nek, „a meggyőződés melegtől” áthatottnak találja, meg fogván még azt is, hogy „a municipiumok józan reformjairól” lépett a sorompók közé, s a törv. javaslat „minden hibáit, bebató éllel tárta fel, oly aggodalmakat fejezvé ki, melyeket valamennyi belátó és szabadságszerető hazafi oszt.” Valóban csodálatos egy netovább!

E szerint a „szarvas”-okoskodás szerint, a parlamenti jobboldal sorában nincs egyetlen „belátó és szabadságszerető hazafi”, s miután Horn az ellenzékéről többször elmondta a „tehetetlenséget” constatóló ítéletet, a magyar parlament belterékét aligha O-el nem fejezik ki az új-balközép sorában.

Horn politikai börszét játszik; nála, ha egyik párt értéke száll, a másik becsé emelkedik: így véli ő az egyensúlyt helyreállíthatói, szénáját rendezni.

Szemlélt tart a megye törvényjavaslattal parlamenti tárgyalása felett és így szól a pártokról:

Legyünk igazságosak (!). E vitában szél és napfény nincs a pártok közt egyformán megosztva. A többség nemcsak az ellenzék ellen küzd, de az ország minden részében felkeltett vibr, sőt saját jobb meggyőződése, talán lelkiismeretének komoly itése ellen is; erkölcsileg tartatlan posztitót véd, oly törv.-javaslatot, mely a szabadság követelményeivel, a nemzeti fejlődéssel károsatos ellentétben áll, s oly zászló alatt küzd, melyet a reactio fegyvertárából keresett elő. Ellenben az oppositót támogatja az ország közvéleménye, a szabadság és haladás minden barátai, a békés belső fejlődés és jól felfogott conservatismus és azok, kik „a jelen pillanat felett nem tévesztik szem elől a nemzet jövőjét.” — De Horn szerint is a többség fog győzni, de nem „az eszme hatalmával”, hanem a „brutális erővel”, „a municipiumokra”, a „bírák kinevezése” érte az első halálos csapást; a kegyelendőséget a megye-törv.-javaslat adja meg, ez nemcsak „szíven találja a municipiumot, de utóhatása végzetlenség lehet Magyarország egyetemes társadalmi és politikai életére.”

Az új-balközép e tárgyban adott véleménye, mint látjuk, „hajmeresztő”; Horn ugyan azt állítja, hogy Rajner belügyér logikájától, bizonyításától állott fel a hajszála; de ha képtelen, imént idézett okoskodását tekintjük, nem csoda, hogy elborzadt, midőn úgy „kerékbe törte” a józan eszet és kigúnyolta az emberi ép felfogást.

Vajjon ki fogja Horn úrnak elhinni, hogy a kisebbség mögött áll az ország, a közvélemény,

a többség közt pedig nem találni még belátó hazafiakat sem?! Az új balközép lehet, hogy elhiszi; de ez a Horn úr személyére reducált párt, még nem lépett be a parlament arenájába, s így ez absurd véleménye sem nyomhat sokat a törvényhozás, avagy a közvélemény mérserpenyőjében.

Különbön Horn nem sokat ad a következő tessegre. Láttuk, hogyan emelte a 30-dik számban égig az ellenzékét, mögéje állítván az ország „valamennyi” szabadelvű emberét; de már a 31-dik „Nr. Fr. Lloyd”-ban, megfélejtkezve arról, hogy e napokban írta a balközépiekről: „ezek az urak sem vitathatják el, hogy a legjobb szándék mellett sem valának képesek gyakorlati eredményt felmutatni” — s hogy „a negatív reformpártja nagyon csúszosan nézhet ki az elméletben, de a gyakorlatban éppen semmi értelme sincs” — ma, pár nap múlva, így okosodik, állítólag az ellenzék javára:

A megye kérdésében nincs szó egy „modern eszme” valódiságáról, hanem „köznapis szükségem kell segíteni, a közigazgatás szabályozandó s a municipiumok politikai jogkörét kálmán parlamenti kormányrendszer keretében beilleszteni” stb. „Itt a legszebb teoriákkal mitsem lehet igazítani.” Ámde, ha a dolgok így állanak, mi elragadót találhatott Horn, Tisza Kálmán szenvedélyesen teorizáló beszédében?!

Egyébiránt H. nemcsak ebben következetlen. Az új balközép nevében azt veti a jobboldal szemébe, hogy „okai vannak a modern politikai eszmék és teoriák szellőztetését kerülni”; holott ő maga mondja, hogy most nem lehet ezekről szó; miért hibáztatja tehát a jobboldali szónokokat, hogy az ilyesmikkel nem foglalkoznak. Még inkább ellenmond Horn önmagának, midőn a mit ezikke 2 ik kikezdésében megrótt, dioséri a 4 dik kikezdésében így szólván Tóth Vilmos beszédéről, „okosan tév, hogy minden elméleti fejtegetéstől tartózkodott, s a gyakorlatra alapítá bizonyítását; a realis viszonyok terén mindig talál a gyakorlat szem archimedesi pontokat, melyekről az ellenfél elemeit ki lehet sarkukból emelni, és Tóth talált is ilyeneket.”

Midőn az új-balközép organuma a szép, de meddő theorizálást elítélte s Tóth Vilmos beszédét dícsérte, talán öntudatlanul harszott az ó-balközép ellen és megróttá T. K. t.; mert ez a párt izgat a teoriák oszillogatásával, s Tóth beszédének éle éppen T. K. ellen fordult, a minthogy egészen ki is hozta volt a balközépi vezért államférfiú hidegvéréből — contenance aból.

Mióta Horn, új-balközép alakítására adta magát, az ellenmondások beláthatlan ingoványában tévelyeg. Elismeri, hogy a megyeintézmény „kinővéseit” le kell nyelni; mégis, máshelyen úgy vélekedik (3-dik kikezdés): vajjon „nem lehetne-e oszorbítlanul meghagyni a megyének az önkormányzatot?” A törv. javaslat meglagya a megyéknek eddigi jogait, mégis azt mondja Horn, hogy „a megye kezét, lábát lekötözik és a száját is betömik.”

Az új balközép részrehajlatlannak akarna látszani, de ezt nem képes feltüntetni; kiviláglik azonban az, hogy maga sem tudja mit akar. A vesztogló negatívot elítéli; de nem mutatja fel azokat a jobbintézményeket, melyeket az ó-balközép szónokai hoztak javaslatba, azon egyszerű okból, mert ilyenekkel nem állottak elő; ezért, méltán mondja az „Ung. Lloyd”, hogy az általános vita „eddigelő meglepően kedvező eredményt a kormányra nézve.”

Az új balközép organuma nagyra van, a tevékeny reform eszméjével. De hát akkor miért nem mondja el a hozzá közel (!) álló ó-balközépieknek, hogy a parlamenti kormányt szervező törvényekkel kell erősíteni, nem elég, ha etabliroztuk azt. Miért nem magyarazza meg ugyanazoknak azt, hogy hatalomteljell fölrubázott, de kellőleg ellen nem őrzött testülettel veszedelmek a szabadságra; ne akarjanak tehát az ó-balközépiek ilyen megyéket teremteni, kivált midőn maguk is tartanak a parlamenti mindenhatóságtól, holott ez az ország és közvélemény ellenrősege alatt áll, míg az ő megyéjük korlátot nem ismerne. Miért hallgatja el Horn előtűk azt, hogy korunk fejlődésének politikai iránya az egyéni szabadság nagyobb mértéke; az államhatalomtól irtózkodó tehát ne a megyére, de a községre és állampolgárra igyekezzenek az önkormányzat jogainak főrészt rubázni, és ne foglalják le a megye számára azt, a mi az államot, községet és egyént illeti meg. El lehetne mondania még azt is, hogy a nemzetiségi igényeket nem a megyének adandó kiváltságok, hanem a községeknek és egyeseknek biztosítandó nagyobb szabadság, saját

ügyeik intézése körül — fogja kielégíteni, megnyugtató és nem az ősi megye „oszorbítlanul” fenntartandó hatalma, mely vajmi gyakran nem ért reá a keblü ügyek erőlyes felkarolására, hanem ölműlylyal nehézkedett a községek fejlődésére, — s ha néha vitézül szembe állt is a cancelláriákkal, de legtöbbször nem igen respectálta az egyesek jogait, ha különösen valamelyik megyei hatalmaság érdeke forgott fenn, a mi ellen ezután is csak a valódi önkormányzat és államhatalom adhat a községek és az állampolgárnak biztosítékot.

Ha valahol, nálunk van erős kormányra szükség; a mi azonban még korántsem jelenti a valódi önkormányzat „megsemmisítését.” A canton uralomban a szabad Svájcban van legtöbb praxisa; mégis ott, ép a democrata párt dolgozik az alkotmány olyszertű reformján, mely szerint a központi hatalom erősítettik, a cantonalis hatalom pedig megszorítottatik. Egy ily élő, megdöntetlen adattal szemben ugyan mi értelme lehet a centralisatio szükséges mértéke ellen declamált ó-balközépi beszédeknek.

A balközépiek tömegesen tapsoltak Mocsonyinak is, ki a történelmi magyar állameszke meg ellen, hol a conservatív, hol a radical elvek fegyvereivel harszott.

Ebből látszik, hogy nincsenek tisztába az önkormányzat fogalmával. A valódi önkormányzat, mint Eber mondá, „a komoly, fáradságos politikai köteleességek nagyszerű rendszere” és nem minél nagyobb politikai hatalomnak a meggyékre rubázása, választási jogok egymásra halmozása, miniatúrparlamentarismus; az önkormányzat nem egyértelmű az állítólag félt mi niszteri önkénynek, a kárhözatosnak tapasztalt „megyei önkényvel” való helyettesítésével. Ezért mondja oly találaton és mély alaposággal a „Pest. Lloyd” tudós cikkírója — mintegy tükröt állítván az ó-balközép élébe —

„Angliában a közkormányzati törvények nagyszerű rendszerére találunk; ez az angol alkotmány fontosabb része. Ezekben sarkalnak az angol szabadságok legfőbb garantái. Ezért ott a közkormányzat is törvényes formákkal van körül írva. Ezek az adminisztratívóli törvények tiz annyit tesznek, mint valamenyny Szt István korától maig alkotott törvényeink. Nálunk angol törvénybiztosítókat keresnek, e garanták alapjal nélkül. Azt hiszik, hogy megtalálták, ha a miniszteri önkény helyére teszik a megyei önkényt. De ez alapokat csak a törvény adhatja. Az angol közkormányzati törvények századok művei; hasonlót mi nem rőtözhözhetünk.”

Nem tudom, ha vajjon az új-balközép nem érzi-e magát erre is hivatottnak. Hogy merre szavaz a megyék kérdésében, én kitalálni nem tudtam: szídj a jobboldali törv. javaslatot minden kigondolható eloquentiával, — másfelől dícsérni látszik az ó-balközépet, akkor is, midőn voltaképen képmény korholja. Az új-balközép magatartásáról legfőbb Horn adhatna felvilágosítást. De én az organum és vezér kényelvtiséget látom, de a párt-manuevret nem, némelyek szerint azért nem észlelhető az, mert „szem nem látta, ful nem hallott” meg róla: már is átbukott, saját programján — nem a meg sem született párt, mert a hol nincs, ott ne keresse, hanem a vezér egymaga, ki stat generalissimus, sine exercito!

Mocsoni beszédéről.

□ Sokáig gondolkoztam a felett, minek örvendhetett annyira és mit találhatott Mocsoni minapi beszédében megtapsolnivalót az ellenzék; de sehogy sem birtam feltalálni azt a hiresztelt állambölcséséget, és szabadelvűséget, mely a mi t. ellenzéki férfiakat akkora önkívületbe hozta, pedig elhiheti a t. olvasó, hogy nincs, nem lehet nagyobb tárgyilagosság, éberegbb figyelem, mint a minőnek én e beszédet ismételve végig olvastam.

Annál kevésbé tudom felfogni azon posztiv hasznót, mely az illetők és felhevülésséből hazai viszonyainkra hárulhatna s ezek óhajtott javulását előmozdithatná; már pedig a mai számító korban csak megvárhatná az ember, hogy azok, kik magokat a haza és nemzet sorsa felett intőzkedni hivatott államférfiaknak tartják — cél és haszon nélkül mitse tegyenek.

A szavak eléggé hangzatosak, a szofizmak, mikkel e csillogó szavakat összefűzte, szintén eléggé merészek, ügyesek; de a „Hon” és „Ellenőr” által annyira magasztalt „találó definíciók, hibátlan deductiók, ha-

talmas érvelések” és több eféléknek éppen ellenkezőjét találtam fel benne.

Még mielőtt pénzügyminiszter Kerkápoli valóban hatalmas logikájával, dönthetlenségével izzé-porrá zuzta, olyan ködfátyolképfélének tetszett nekem ez az egész égig emelt okoskodás, mely az igazság első fényugara előtt menthetlenül szétfoszlik, megsemmisül.

Nézzük csak közelebb.

Mocsoni úr azt állította, hogy a szönyegen levő törvényjavaslat aristocraticus alapokra fekteti a megyei szerkezetet, hogy a miniszteri felelősség csak látszólagos, a parlamenti kormányforma a pártérdek uralmát alapítja meg stb., s a saját maga által felállított, elismerjük, hogy eredeti, eddig sem látott, sem hallott tételeket oly csalhatlan igazságok gyanánt állította oda, mintha azok bizonyítása merőben felesleges volna, s azonnal a következtetésekhez fogott; de Kerkápoli a szónok beszédének minden legkisebb részletét ritka éles látással követte, minden alétvét kérlelhetlen logikával széttiporva kimutatta: hogy az alap, melyre épített, hamis, következésképpen csak hamar össze is dől az egész építmény.

Hogy Mocsoni úr nevezett beszéde csaknyan nem volt valami csodaszülött, arról Kerkápoli czáfolata után meggyőződhetek azok is, kik a „Flectere si nequeo Superos, Archeronta movebo” utján indulva, már azt hitték, hogy megtalálták azon archimedesi pontot, melyről a Deák-párt összes alkotmányát halomra dönthetik.

Mocsoni úr a virilis szavazatokra vonatkozólag vélte azt állíthatni, hogy a megyék czélbavett rendezése aristocraticus, s Anglia példájára hivatkozva, azzal valóda a magyar kormányt, hogy mig másutt oda törekszenek, mikép a censust minél alább szállítsák, minálunk emelik azt, és a birtok előjogát igyekeznek meghonosítani.

Kerkápoli felfejtette, hogy az Angliára való hivatkozás téves felfogásra mutat; a két ország viszonyai nem hasonlíthatók össze, Anglia az értelmiség és műveltség oly magas fokán áll, hová a mi népünk csak huzamos idő múlva fog juthatni, kimutatta: hogy az a közreműködés, melyben a törvényjavaslat a megyei nagy birtokot részleteti, inkább „kötetletesség”, mint előjog.

Es valóban magam részéről is csak sajnálhatom, hogy nálunk, ez idő szerint, a megyékben az értelmiség inkább csak a nagyobb birtokosságnál található fel. Ezt Mocsoni úr maga sem fogja tagadni, következésképpen meg kell engednie azt is, mikép helyesen cselekszik a törvényjavaslat, midőn a tulsulyt az értelmiség kezébe adja; ha csak azt a nyers tömegre nem akarja átruházni, a mi talán „democratikusabb”-an hangzanék, de aligha helyeselhető, s aligha Angliában erre törekszenek.

Még saját szerűbb Mocsoni philippikája, melylyel a parlamentarismus ellen fordult, s támadását főleg azon állítására fektette, hogy szerinte a parlamenti többség politikáját a hatalomvágy és önérdek irányozza. Kerkápoli megczáfolta e helytelen állítást, s bebizonyította, hogy a parlamenti többség irányítja a közérdek, az ország jólléte szokott lenni. És csakugyan mi sem mutatja inkább Mocsoni úr felfogásának egyoldalúságát, deductioinak tarthatatlanságát, mint az, hogy csak az országos képviselést válolja részrehajlással, holott ha az igaz volna, legalább annyi joggal lehetne ugyanazt mondani a megyei bizottmányokról, ezekről az apró parlamentekről is.

Mocsoni úr nem osztózik azok nézetében, kik azt állítják, hogy az önkormányzati rendszer sulypontja a községben fekszik, ő csak azt engedi meg: hogy a község az autonómia kiindulási pontja. Én azt hiszem, hogy Mocsoni úr e tekintetben is tévedt jár, részéről legalább csak két önkormányzatot ismerek: országost és helyhatóságit, t. i. községit. A mit a megye végez, az tulajdonképen csak az országos és helyi önkormányzat közötti közvetítésből áll, s arra kell hogy szorítkozzék, mit az állam maga saját organumai által véghez nem vihet, ezért minél nagyobb valamely ország, annál több ily közvetítő hatóságra van szükség; de magában véve a megye nem cél, csak eszköz,

Legjobban jellemzi Mocsoni úr törekvéseit a „Suffrage universell” követelése. Én azonban úgy vélekedem: hogy a ki ezt óhajtja, vagy nem ismeri a mi viszonyainkat, hazánk szükségait, követelményeit, vagy annak felforgatására törekszik. Jót semmiesetre nem tehetnek fel róla.

És itt, ez a pont az, a melynél nem tudok eléggé bámulni az ellenzék azon tetszés nyilváníttán, melylyel Mocsoni úr beszédét kísérni jónak látta. Ez aztán minden kétségen felül helyezi, mikép a t. ellenzék minden eszközt, minden utat jónak tart, a mely célhoz, a veres bársonyos támlányok ölébe vezet. Hanem azért koránt sem jut eszembe ezért Mocsoni urkét a parlamenti kormányformát vádolni.

Különböztetnem célozom Mocsoni úr beszédének minden egyes tételét rendre czáfolni, megette már azt a pénzügyminiszter, kinél hatalmasabb szónokot országgyűlésünk csakugyan nem tud felmutatni.

Aztán e kevésből is napnál világosabbnak kitűnik, hogy Mocsoni urnak nincs igazsága és hogy beszédének híre nagyobb volt a valónál. Am örvendjen neki az ellenzék, s ha úgy tetszik, osztozzék nézeteiben; mi nem irigyeljük a gusztságát!

Belügy.

A pénzügyminiszterium eddigi 23 osztálya, azonkívül, hogy a jogügyek igazgatósága fel fog osztattatni, 21-re fog összeolvasztatni. Andre Alajos osztálytanácsos ennek folytán osztálya vezetőségét felmentetvén, az adóreform törvények kidolgozásával bízott meg az enquetek munkálatainak alapján.

A várm. és keresk. értekezlet Bécsben folyó hó 2-án tilt össze Lónyay M. elnöke alatt, ez alkalommal csak alaki dolgokkal foglalkozott. Ezen értekezlet célja csak az, hogy a tartandó vámcóferentia modalitásait állapította meg.

A képviselőház központi bizottsága f. hó 4-én tárgyalta a közbiztonság helyreállítására tett rendkívüli intézkedések befejeztébe megkívántató közhatalmú szöveg törvényjavaslatát. A bizottság a kért 16,000 ft megszavazását a képviselőháznak ajánlván, a törvényjavaslatot a pénzügyi bizottság formulázása szerint fogadta el.

Az országházról.

Tóth Vilmos beszéde

(a képviselőház július 1-i ülésében.)

(Folytatása és vége.)

Nagy sérelemnek tartja továbbá a t. ellenzék azt, hogy a főispán által helyettesített tisztviselő bizonyos esetekben a legközelebbi tisztújítás megtartásáig állomában, és azt szintén az önkormányzat megsemmisítésének kereszteli.

Hogy ezen vád alaptalanságát bebizonyítsam, engedelmükkel reflectálom kell a törvényjavaslat azon részére, mely a kormány rendeletének végrehajtására vonatkozik. A törvényjavaslat 17-ik § a ugyanis kimondja azon elvet, melyre nézve a közvélemény, azt lehet mondani a képviselőházban is tisztába van hozva, miszerint a törvényhatóságok joga van a kormány rendelete ellen, annak végrehajtása előtt egyszer fölírni; ha azonban a kormány a törvényhatóság által felhozott indokok dacára is megmarad a rendelet végrehajtása mellett, akkor a rendelet feltétlenül végrehajtható, fenmaradván a törvényhatóságok azon jog, hogy ha sérelmesnek látja a kormány eljárását, az ellen törvényhozás elé folyamodhassék orvoslásért; két tárgyra nézve azonban a törvényjavaslat különbséget tesz, a meynyiben az országgyűlésileg meg nem szavazott adók tényleges behajtására és a meg nem ajánlott tényleges njonczok kiállítására a törvényhatóságot egyáltalán nem kötelezi.

A t. ellenzék által beadott határozati javaslat ennek ellenében egy más eljárást ajánl, mondván, hogy a korm. rendeletei ellen a megyék másodsor is felírhatnak, és ha a kormány harmadszor is követeli a rendelet végrehajtását, itt már azt gondoltam, mikor olvastam, hogy akkor már teljesíteni kell a rendeletet; — de nem, hanem ha a megyének alkotmányos scrupulusa még sincs megszüntetve, folyamodhatik az állami törvényszékekhez; az állami törvényszék fogja megbírálni, törvényes és végrehajtható-e a rendelet.

A két mód közül melyik helyesebb t. ház! azt hiszem, nem szükséges nagyon bizonyítani. De nem tartom azt szükségesnek azért sem, mert mint mondtam, nincs a törvényjavaslatnak egyetlen egy része sem, mely ennyire tisztába hozva volna a közvélemény által. A képv. ház már 1867-ben azon egybevitel után, mely a híres hevesi kérdés felett folyt, nagy többséggel kimondta azon nézetet, hogy ha a kormány a törvényhatóság felírása dacára ismételve követelné a rendelet végrehajtását, az feltétlenül teljesítendő. És mondhatom, hogy ezen fel fogja a gyakorlati életben is gyökeret vert. Nem tartom szükségesnek ezt bővebben bizonyítani azért sem, mert az egyszeri felírás jog is már nem csekély aggodalomra ad okot szemben a parlamenti kormány felelősségével; ennél

azonban tovább menni annyira volna, mint a kormány felelősségének gyakorlati alkalmazását lehetlenné tenni, annál is inkább, mert a törvényjavaslat maga két fölírást enged. Méltóztatnék elolvasni az 58-ik §-at; ez azt mondja, hogy az alispán ha a kormány rendeletét akár törvénytelennek akár célszerületlennek tartja, arról 24 óra alatt jelentést tesz a főispánnak, ennek távollétében pedig felír az illető miniszterhez, és ha a kormány ezen figyelmeztetés dacára is megmarad véleménye mellett és az alispán még sincs megnyugtatta, az ügyet a közgyűlés elé terjeszti, s a közgyűlésnek ismét joga van egyszer felírni. És ha az alispán a törvényhatóság első megválasztott legtermészetesebb tisztviselője és legbívebb kifejezője a törvényhatósági többségnek és a gyakorlati élet maga is mutatja, hogy az alispán a törvényhatóság nevében legtöbb esetben intézkedik. És így bátran merem állítani, hogy a törvényjavaslat kétszeri felírás jogot enged a törvényhatóságnak, csak hogy ezen eljárás gyorsabb, mert míg az alispán 24 óra alatt tartozik felírni, addig a közgyűlés összehívása legalább 10 napot vesz igénybe, s nem is számítva a törvényszékekbe felebezés idejét a legvitalisabb kormányrendeletnek végrehajtása 5—6 hétig halasztatik el. Milyen viszásság ez t. ház. És ez annál is inkább feltűnő, ha tekintetbe vesszük, hogy a legfontosabb kormányrendeletek végrehajtásánál fognak ezen esetek előfordulni, (Balfelől: A törvényteleneknél) mert a csekélyebb fontosságú kormányrendeletek végrehajtását az alispán és a törvényhatóságok rekonstruációja folytán nem fogja sürgetni, hanem fogja sürgetni azoknak végrehajtását, melyeknek szükségességétől át van hatva s melyekért a felelősséget elvállalhatja. De mondom nem akarok ezen kérdésnél sokáig immoralni, csak egyetlen egy esetet méltóztatassanak megengedni, mely kimutatja, hogy milyen ferde helyzetbe jönnénk, ha a t. ellenzék által kívánt állami törvényszék kompetenciáját fogadnók el. A kormány kibocsát például egy közérdekű körrendeletet. A megyéknek egy része megnyugszik abban, vagy ha talán föl is ír, a második rendeletnek enged, másik része azonban appellálja azt egészen az állami törvényszékig. Az alatt a kormányrendeletben megnyugodott megyék végrehajjták azt, míg ellenben megcsóhatik, hogy az állami törvényszék ugyanazon rendeletet a felebezés következtében törvénytelennek mondja. T. ház! Méltóztatassék már most azon amabilis confusiót felvenni, hogy az ország egyik részében ugyanazon egy rendelet végre van hajtva, a másik részben nemcsak nincs végrehajtván, hanem az állami törvényszék ítélete folytán végrehajthatatlan (Ugy van! jobbfelől) Én tehát már csak ezen egy oknál fogva sem fogadnám el az ellenzék által ajánlott államtörvényszék kompetenciáját, — valamint nem tartotta elfogadhatónak a kormány sem, — hanem ragaszkodik a törvényjavaslat azon pontjához, mely azt mondja, hogy az ismételve bocsátott kormányrendelet feltétlenül teljesítendő. Már most ennek természetes következtetése a törvényjavaslat azon további határozata, hogy ha a megye másodsor renitál, a kormány felhatalmazhatja a főispánt, hogy a rendeletet végrehajtsa s az illető tisztviselőket annak végrehajtására fölhasználja; ha pedig a tisztviselő ez esetben nem fogadna szót s a rendeletnek renitálna, akkor áll elő azon határozat, hogy az ekkor helyettesített tisztviselő a jövő tisztújításig megtartja állását, és ez azon roppant sérelem, a melyet a t. ellenzék föl fedezett, a mi pedig szerintem nem egyéb mint méltó büntetése azon tisztviselőnek, ki nem csak nem teljesíti polgári kötelességét, de még tisztviselői esküjét is megszegi, midőn törvényrendeletnek renitál. (Balfelől ellenmondás.) Mert az 54. § föltelezi, hogy a törvényjavaslat 17. § a már törvényerővel bír.

Azt mondja továbbá a határozati javaslat polemikus része és ezt a pontot különösen hangsúlyozta Debreczen város igen érdemes képviselője Tiszta Kálmán ur is, hogy szabad ország törvényhozása nem határozta el azt, hogy egy kormány törvénytelen rendeletei habár egy felírás után is végrehajthatóak; mert ez által a központi kormány a törvény urává tétetik. Én t. ház fel tudom azt fogni, és értem, ha az ellenzék a kormány eljárása felett örökös; ez legnemesebb feladata az ellenzéknek; nem csudálkozom azon sem, ha az ellenzék gáncsokodással meg akarja keseríteni perezeit a kormányon ülő férfiaknak, azon férfiaknak, (Mozgás a balon) kiknek helyeit saját egyénei által akarja betölteni; ezt természetesen tartom: de méltóztatassanak megengedni, azt nem tudom felfogni, hogyan lehet csupa oppositionalis vénából magát a felelős kormányzati rendszert alapjában megtámadni. (Ugy van! jobbról.)

Évek hosszú sora óta küzdött a nemzet a megyei élet és megyei repräsentatív fénykorában parlamenti felelős kormányért: küzdött, mert érezte, hogy feliratokkal és gravaminális politikával Magyarországot nagygyá, boldoggá nem teheti; s midőn hosszúak küzdelem, egy rákövetkezett erős szakos megrázkódtatás és 20 évig tartó elnyomottság után, végre a rendszert, a felelős kormányzati rendszert egy józan politika útján elnyeri a nemzet, akkor az ellenzék első, mely a felelős kormányzati rendszert ugyszólván nevetésessé akarja tenni. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

A t. ellenzék csak úgy tudja mint mi, hogy az idemnit nem tesz egyebet, mint utólagos jóváhagyását a törvényhozásnak a kormány oly intézkedéseire nézve, melyeket törvényen kívül és igen gyakran a körülmények parancsánál fogva a törvény ellenére tesz. Ha a t. ház a felelős kormányt e jogtól meg akarja fosztani, ekkor mivé törpül a felelősség? Lehet-e képzelné törvényhozást, mely ha csak magát nevetésessé nem akarja tenni, felelősségre vonható a minisztert mulasztásáért, kinek rendeletei ellen végtelenig lehet rekonstrálni, és végre is azon kérdés elődöntésére, hogy végrehajtható-e az illető rendelet egy senkinek sem felelős államtszék hivatik fel. (Mozgás a balon.)

Ha önk azt mondják, hogy a törvényjavaslat megbonosítja, vagyis inkább be akarja csempészni a közp. kormány centralisatióját, nem tudom miféle köpeny alatt, akkor bátor vagyok arra azt felelni, hogy az önk határozati javaslata meg be akarja csempészni a megyei reactiót. (Élénk helyeslés jobbról. Zaj balról.) Ha önk azt mondják, hogy a mi törvényjavaslatunk a kormányt a törvény urává teszi, akkor én önöknek azt felelem, hogy az önk határozati javaslata az ország többségét és annak hatalmát képviselő kormányt egy államtörvényszék és a megyék bábjává akarja leaalcsonyítani (Élénk helyeslés jobbról) és megfosztani a nemzetet — elhiszem akaratok ellenére — a legvitalisabb perozekben éppen azon egységes működő erőtl, mely nélkül kormányozni nem lehet, actióra gondolni pedig valóságos képtelenség. (Ugy van! jobbról.) A mi törvényjavaslatunk meg egyrészt megadja a municipiumoknak a figyelmeztetési jogot, meghagyja a kormánynak a cselekvési szabadságot és elegendő tesz az önk által is sokszor hangoztatott kívánságnak, hogy a felelős kormányzati rendszer a municipális kormányzati rendszerrel összeegyeztessék. Az önk határozati javaslata oly jogokkal kívánja felruházni a megyéket, melyekkel azok még soha sem bírtak, és melyeket a nemzet még a nem felelős kollegialis kormányzati szemben sem vindicált a megyéknek. Míg a mi törvényjavaslatunk életre akarja galvanizálni a megyéket és egy, a művelt világ által egyedül helyesnek ismert kormányzati forma erősítésére van irányozva: addig az önk javaslata egy experimentum, melyet Európában sehol sem ismernek, (Ellenmondás balfelől) és mely mindenesetre a felelős kormányrendszer gyengítésére szolgál. Szóval az én teljes meggyőződése az, hogy a mi törvényjavaslatunk a kor- és czélszerűségnek megfelelő haladás, az önké pedig visszacsúszás (Ugy van! jobbfelől, élénk ellenmondás balfelől.) Azt is felhozta önk vádként a törvényjavaslat ellen, hogy a 11. § a törvényhatóságokat saját házi adóknak meghatározása, kivétel és behajtása körüli jogaiktól megfosztja. Ezen vád alaptalanságának kiderítésére nem tartom feleslegesnek a törvényjavaslat 11. §-át felolvasni, mely így hangzik: „Addig, míg a törvényhozás a törvényhatósági költségek fedezésének és beszedésének módját külön törvény által végre szabályozza, a házi-adó az egyenes (föld, ház-, jövedelem, személyes kereseti) állam-adóval együtt szedetik be, és az illető törvényhatóságnak havonként előzetesen szolgáltatni ki.”

Tehát a törvényhatóság által fog kivettetni a házi-adó és fog meghatározatni a költségvetés, caupán arra nézve tartalmaz a törvényjavaslat intézkedést, hogy a kulcs miképpen határozassék meg, és fel is állít oly kulcsot, melynél helyesebbet maga a megyék se fognak találni; meghatározta t. i. hogy az állami adóval együttesen a törvényhatósági is ugyanazon közegek által szedessék be. Ez ellen, úgy hiszem, a törvényhatóságoknak nem lehet kifogásuk, — mert míg a költségvetés meghatározása és az adók kivételése jog: addig az adó beszedése teher, és nem hiszem, hogy az adózók érdekében volna az állami és községi adó behajtására szolgáló közegek kivétel még egy harmadik apparátust is felállítani a megyei adók behajtására. Feltűnő a t. ellenzék azon kifogása is, miszerint rosszalja, hogy a 13 dik § folytán a városok a közvetett adókra is vethetnek ki községi pótdadót, és hogy az állam által igénybe nem vett új adónemeket hozhatnak be. Eddig nincs kifogásuk ezen §-ellen, de azt már perhorreskálják, hogy a kormány erre nézve felügyeli jogot gyakoroljon és e jogot a törvényhozásra akarják bizni. A kormány felügyeleti joga pedig nem egyéb mint ellenőrzés arra nézve, hogy a városok azért, hogy könnyű módon szaporítsák jövedelmeiket, oly adónemeket ne vesenek ki, a melyek által vagy az állam jövedelmeit csökkentik vagy pedig az ipart és kereskedelmet károsítják. Ezen aggodalom nem alaptalan, mert látjuk, hogy a városok csak azért, hogy felmerülő szükségleteiket fedezhessék, a legelső élelmi cikkekre adót vetnek, a milyen például a közeleti vám, helypénz, mi által képesek tönkre tenni a kereskedelmet és ipart, ha a kormány ez iránt nem gyakorolja felügyeleti jogát. Ez mutatja leginkább, hogy a t. ellenzék a municipiumokat helyezi minden tekintetük föl és nem törődik azzal, hogy az állam, a kereskedelem és ipar tengődjék azon anyagi eszközökkel, melyeket a megyék felhagyának. Ily politikával bizonyos körökben lehet népszerűséget szerezni, (Zajos helyeslés jobbfelől) Nem nyugtalanság a baloldalon) de kormányozni nem lehet, és én meg vagyok győződ-

ve, hogy ha az ellenzék a kormány padján ülne, akkor ő is kénszertülve lenne az általunk javasolt intézkedéseket életbe léptetni.

T. ház! Valóban félek már, hogy a mértéken túl vettem igénybe a t. ház becses türelmét, (Halljuk! Halljuk!) de nem fejeztem be előadásomat mielőtt nem terjesztem ki figyelmeztetést azon ellenvetésekre, melyek a törvényjavaslat azon részére tétettek, mely a bizottságok alakítására vonatkozik. Szükségesnek tartom ezt azért is, mert teljes meggyőződése szerint a törvényjavaslatnak azon szakasza fogja képezni a legvitalisabb kérdések subtrátumát, mely meghatározza, hogy mily elemekből alakuljon azon testület, mely a törvényhatóságokat fogja kezelni, és valamint a t. ellenzék ezen szakaszt, t. i. a 20 kat és a 23 kat, a törvényjavaslat Achilles sarkának tekintti, úgy én a magam részéről meg vagyok győződve arról, hogy éppen ezen szakasz az, mely a törvényhatóságokat megalakíthatóvá teszi a jelenben és fentarthatóvá a jövőben. Igyekezni fogok ez állításom igazságát bebizonyítani. (Halljunk!)

Minden assocationnak, alakuljon az bármi célból, életfeltétele: hogy azoknak, a kik ezen társulat fenntartásához anyagi vagy szellemi tőkájükel hozzájárulnak, befolyás a társulat ügyeire, az osztóigazság elvei szerint biztosítsassék. Hogy ennek így kell lenni, mutatja ismét a gyakorlati élet. Látjuk, hogy az államok a legnagyobb assocationok; különösen pedig a szabad alkotmányúal bíró államok oly szervezettel bírnak, a mely szerint azoknak van az állam ügyeibe közvetett vagy közvetlen beleszólásuk, a kik bizonyos mértékben az állam adójához járulnak, szóval egész Európában a politikai jogok gyakorlata bizonyos cenzusoz van kötve és a suffrage universelle elve nálunk legalább a continensen többségre nem verődhetik. Jól van e így vagy nem, annak tárgyalásába nem boosátkozom; én helyesebb tartom; csak konstatalni akartam ez által azt, hogy a kormány semmiféle új, semmiféle szabadságellenes, semmiféle igazságtalan elvet nem inaugurált a törvényjavaslatban akkor, midőn biztosította azok befolyását a törvényhatóságok ügyeibe, a kik a törvényhozások költségeihez hozzájárulnak.

A kérdés tehát egyszerűen az: helyesen alkalmazta-e a kormány az elvet, mely nem az ő találmánya és a melyet a kormánynak ignorálni nem is lehet, ha csak nem akarta volna ignorálni önlétének alapját, mely nem egyéb, mint egy cenzusoz köztől választásokból eredett többség és annak politikája. (Tetszés jobbfelől.)

Nézetem szerint helyesen alkalmazta az elvet, mert akkor, midőn a 20. §-t a szerint a megyei törvényhatóságokat fele részben a legtöbb adót fizetőkől, fele részben pedig választottakból akarja alakítani, ezáltal biztosította egyrészt a vagyonnak befolyását, biztosította másrészt a közvélemény szabad nyilvánulását és ezáltal nézetem szerint biztosította a törvényhatóságok fennállását is. (Tetszés jobbfelől.)

Tudjuk, t. ház, hogy a törvényhatósági jogok és köteleességek gyakorlása költséggel jár, és hogy szükséges, miszerint azok, a kik ezeket gyakorolják — kivételével a végrehajtó tisztviselőket — azokat ingyen teljesítsék; mert az önkormányzat természetéből folyik, hogy azt sokan gyakorolják és így kisebb díjazás is az önkormányzatot költségessé és mondjuk ki, lehetlenné tenné. De ez még nem elégséges. A köteleességek teljesítése a mellett, hogy nem szabad díjazással összekötve lennie, még költségbe is kerül. Tudjuk, hogy a székhelyek sokszor távol földön fektessék, hogy az oda való utazás pénzbe kerül; nem is akarván számítani az ott tartózkodás költségeit és elfecérlését azon időnek, mely napjainkban mindenesetre inkább pénz mint volt akkor, midőn az önkormányzatot tisztán a vagyonosabb nemes osztály gyakorolta. Bizonyíték ennek a törvényhatóságok termet látogatónak csekély és mindinkább kevesebb száma. A törvénynek kellett tehát gondoskodni arról, hogy mintegy morális kötelességévé tegye a vagyonosabb osztálynak a törvényhatóságokban részvétét; és által érhetően el csak azt, hogy a bizottságok tagjai ne díjazassanak és az önkormányzat fenntartható legyen.

De midőn a kormány ezen eljárás által e ketős célt kívánta elérni, ugyanakkor t. ház, biztosította a törvényhatóságok számára az intelligentiát is, mert nem tagadhatni azt, hogy a tudomány és a műveltség megszerzése ma pénzbe kerül és csak kevesen vannak azok már, a kik nélkülözéssel szerzik meg azt és ha megszerzésük a tudományt és a műveltséget, bizonyára ezen nagy fáradsággal szerzett tőkájüket nem fogják az önkormányzat nem igen kecsesgető mezején kamatoztatni, hanem keresnek oly állomást, a mely nekik biztos kenyeret nyújt, és minthogy ez egész tevékenységüket igénybe veszi, nem igen marad nekik elég idejük a törvényhatósági önkormányzati kötelességek teljesítésére. Ugyanez áll a kisbirtokosokra nézve is, a kik egész idejüket kis birtokuk művelésére és gyarapítására kénytelenek fordítani, — holott a vagyonosabb osztály bír rendszeresen annyi műveltséggel, (Közbeszólas balról: És pénzzel) a mennyi az önkormányzati kötelességek teljesítésére szükséges, és ezért mondom, hogy a 20-dik §. biztosította a törvényhatóságok számára

az intelligenciát, főleg ha tekintetbe vesszük a 23. §-t, amely a szorosabb értelemben vett intelligenciának, a diplomatikuskok adóját kétszeresen számítja; és midőn t. ház, a vagyon és értelmiségnek, e két legbiztosabban jövedelmező tőkének megnegyitjük a törvényhatóságok terheit, ugyanakkor teljes meggyőződés szerint t. ház, megújítjuk azon terheit a független elemnek, mert nem is hivatkozva t. ház, egy déák példabeszédre, azt hiszem, hogy a félreérthető aggodalma nélkül mondhatom azt, miszerint a gyakorlati életben nem a szegénységet tartják a függetlenség postulatának, sőt ellenkezőleg a vagyont, legyen az akár anyagi, akár szellemi.

Azt hiszem, nem tévedek, midőn azt mondom, hogy azon elem, amely a törv. javaslat 20. és 23. §-a által bevezetettik a törv. hatósági körökbe, ugyanazon elem, amely Magyarország alkotmányát minden időben fenn tartani, (Élénk közbeszólás balról: *Élénk nem áll!*) ugyanazon elem, amely tudott hallgatni és nélkülözni akkor, mikor a körülmények azt úgy parancsolták, de tudott tenni és áldozni, mikor a körülmények később úgy kívánták (Élénk helyeslés jobb felől), ugyanazon független elem, mely 1860—61-ben és a későbbi években ellen tudott állani az alkotmányosság pártjába burkolódzó bécsi centralisációnak, mert akkor még ezen elemet föltétlenül bizalommal követte a nép, a mely választási izgalomra nem volt még fölháználva; azon elem ez, a melynek kipróbált tulajdonaiban keresi a jelen törv. javaslat is az önkormányzat biztosítását (Élénk hosszas tetszés jobb felől). És tovább fűzve az eszmemenetek láncát, kérdem, tisztelt ház, nem felel-e meg a törv. javaslat 20. és 23. §-a azon sokszor hangzottatott kívánásnak, hogy azon osztálynak, a melynek hazafias tevékenysége Magyarországon a közéletet fenntartotta, a közpóztálnak befolyását továbbra is biztosítsuk? Igenis megfelel, mert a 20. és 23. §-a statisztikai kimutatások alapján éppen azokat hozza be a megyék termeibe, a kik a legtöbb megyében 200 forintot, igen sok megyében annál kevesebb adót fizetnek; (Ellenmondás bal felől) de igen is általában véve 200 frtot, sőt néhol csak 50 frtot. Ebben leli czáfolatát azon ellenvetés is, mintha ez institutio aristocraticus, vagy mint Tisza K. képvis. úr megjegyezte: plutocraticus volna. (Helyeslés bal felől; ellenmondás jobb felől.) Ezen §-a biztosítékot nyújt arra nézve is, hogy az ipar a kereskedelem, korunknak ezen két hatalmas factora, legbiztosabban módon jusson be a törv. hatóságok termeibe. Nem tagadjuk azt, hogy még nem állunk azon fokon, a mely biztosítana minket az iránt, hogy szabadválasztás útján, az ipar és kereskedelem képviselői, oly arányban jussanak be a törv. hatóságok termeibe, a mely őket részint azon teherrel fogja, a melylyel az adózásához hozzájárulnak, részint nyelvtársaságként fogva őket megilleti. (Igazl jobb felől.) De a mi előttem, t. ház, a törv. javaslatnak ezen §-át mindenféle szükségessé teszi, ez az, hogy a törv. javaslatnak ezen szakasza biztosítja a kisebbségnek jogait és biztosítékot nyújt arra nézve, hogy az országgyűlési pártok alulalása ne tükröződjön vissza a megyék gyűléstermeiben. Hiszen tudjuk, t. ház, látjuk, tapasztaljuk, hogy pártoskodó nép vagyunk, s valóban nem szükséges valami nagy látoki szellem annak megjelöléséhez, hogy ha szabadválasztások útján fogtak a bizottságok megválasztani, ugyanazon párt és némely megyékben csak is azon párt lesz a megyei bizottságoknál, a mely az országgyűlésen többségben van, mint az országgyűlési többséget választók fogják a bizottsági tagokat választani; azt, hogy nem helyes, hogy ugyanazon elem legyen a megyében, melynek első feladata önkormányzata jogkörében eljárni, ezt bővebben indokolni nem szükséges.

Mondhatná ennek ellenében valaki, hogy a többség mindig bir annyi lojalitással, hogy a kisebbségből is be fog választani némelyeket. De ezen argumentum előttem nem nyomós, mert az ellenkezőt már volt szerencsém tapasztalni; s másodszor nem azért, mert Magyarország belviszonyai olyanok, melyek lehetővé, sőt sajnos, valószínűvé teszik azt, hogy az ellentétes érdekek kiegyenlítésénél a törvény hatalma lesz szükség.

Am vessen számot magával, saját lelkiismeretével mindenki, párt- és fajkülönbség nélkül, nem kívánom, hogy nyíltan bevalja, megelégszem, ha önmagának mondja, hogy igazam van. Sokszor hallottam, s igen tekintélyes férfiakról, Debreczen város képviselője is felhozta tegnap a többek között, hogy a törv. javaslat 20. §-a a kassai gyűlést fogja meghonosítani az országban. De ezen ellenvetés, tisztelt ház, nem nyomós, mert elöljáró ellenkezik a pszichológiával, és másodszor, mert ellenkezik a gyakorlattal. (Halljuk!)

Nem lehet tagadni, t. ház! az embernem természetéből mintegy következik, hogy a gyűlés inkább azok közt támad, kik bizonyos célok elérésére éles harcot kénytelenek egymás ellen vívni. Látjuk, hogy a legjobb egyetértésben élő családok, testvérek valóságos ellenségekkel lesznek a pártviszály következtében. Hiszen mi magunk mennyi kellemetlenséget okozunk egymásnak, különösen pedig parthíveinknek a választásoknál és mégis gyűléstől nem félünk; és kérem, minő ok forog fenn, hogy gyűléstől tartunk ott, hol virilis sza-

vazattal bírók fognak szemközt állni azokkal, kik választási kellemetlenségük nem volt. (Tetszés jobb felől.)

De a gyakorlati élet is mutatja annak ellenkezőjét, és én igen nagy súlyt fektetek erre. Tudjuk, hogy századokon át együtt ültek Magyarországon a megyék választott követei a születésnél fogva joggal bíró főnemességek egy házában. Erdélyben még nem rég így volt. Horvátországban még ma is így van; s mit tapasztalunk a gyűlésekre nézve? Azt, hogy Horvátországban és Erdélyben a főnemesség és a középosztály között sokkal csekélyebb a válaszfal, mint Magyarországon, hol hosszabb idő óta nem tanácskoznak együtt főrendek és képviselők, és ennek megvan a maga psychologicus oka, és ez az, hogy jóra való emberek közt a kölcsönös érintkezés csak neveli a bizalmat, (Tetszés jobb felől); míg ellenkezőleg gyakran tapasztalhatjuk és sajnos, hazánk történetéből vezem a példát, — hogy az egymással nem érintkező felek gyakran a bűjtogatás martalékává lesznek. (Igazl jobb felől.) Ha még példára kell hivatkoznom, ott van a 48-ki törvénynek 5. cikkelye, mely a választási urnához csak is bizonyos vagyoni, vagy szellemi qualificatióval bocsátja az embert. És kérdem, hol van nyoma a gyűléstől a negyed telkesgazdák és a zsellérek közt? Én sehol sem tapasztalám. Ugyancsak a 48-ki törvények eme cikke czáfolja meg azt, mintha a 20. §-al ellenkeznék a 48-ki törvények szellemével, mert ezek is censushoz kötik a választási képességet.

És ha kívánják, edelantsabb példával is szolgálok. A 48-iki törvények nemcsak fenntartják a főrendiházat, de egy addig nem gyakorolt eminens joggal ruházzák fel, t. i. azzal, hogy a képviselők által vád alá helyezett miniszter felett a főrendiház ítéljen. Pedig a főrendiház tagjai, miot tudjuk, nagyjára születési jog folytán ülnek ott. Ha tehát ellenkezik a mi törvényünk a 48-iki törvények szellemével, ellenkezik annyiban, a mennyiben liberálisabb, mint az, (Nevetés bal felől. De ugy van! jobb felől); mert mi oly qualificatiót állítunk fel, melyet minden tisztességes, szorgalmas, jóra való ember megszerezhet. (Élénk helyeslés jobb felől.) Ha végre, t. ház, feltéve, de meg nem engedve, hogy a mi törvényünk csakugyan ellenkezik a 48-iki törvények betűjével, kérdem, az e feladata egy törvényhozásnak, hogy az előbbi törvényhozás által alkotott törvényekhez mereven ragaszkodjék, hiszen ha 48-iki törvényhozók ezt tették volna, akkor ma itt nem képviselők, hanem a nemes vármegyék követei lennének. Én a törvények hozatalánál nem tekintek egyedül az előbbi törvényhozás intencióira, nem az abstract szabadelvű fogalmakra, nekem egyedül irányadó a kor- és czélszerűség. Szavazok én nyugodtan, sőt tovább megyek, szavazok lelkesedéssel, egy, bár a theoretikusok által nem eléggé szabadelvűnek tartott törvényre, csak éljen bennem azon meggyőződés, hogy e törvény hazánknak javára szolgál. (Élénk tetszés jobb felől.) És én szeretném megmutatni önöknek lelkeim, keblem legtitkosabb rejtekét, (Nagy nyugtalanság bal felől) hogy látják, miszerint én jobbnak tartanám a házára nézve még a legreményesebb centralisációt is, mintsem a 20. és 23. §-ban lefektetett elveknek keresztülvitele nélkül, egy politikai jogokkal felruházott provinciális alkotmányt.

Am tapolják meg az önök határozati javaslatát szabadelvű zománca miatt a theoretikusok, én, részemről, megelégszem a gyakorlati államférfiak azon ítéletével, hogy a mi törv. javaslatunk a helyesebb administációra és Magyarország fenntartására van irányozva. (Élénk éljenzés jobb felől.)

— A „Pesti Napló“ idei 145. számában következő tartalom cikke juttat meg: „A pénzügyi bizottság tegnapi (június 26-iki) ülésében azon törvényjavaslatot tárgyalta, mely a keleti vasúttársaságnak engedélyt adna, hogy az eredetileg kitűzött pata-tordai vonal helyett P. Szent-Miklóson és a virágosi völgyön át Gyéresig építse a vasútát.“

„A pénzügyi bizottság tekintve azt, hogy a keleti vasút éppen a súlyos területi viszonyok folytán a tordai úton építendő hosszú alagut miatt mértőföldenként 46,750 frt kamatbiztosítást és 600 ezüst frtot törlesztési hozzájárulást fejében igényel, és tekintve azt, hogy a társaság most kevésbé nehéz területen akarja a vonalat vezetni, a nélkül, hogy ez az államnak bármilyen előnyököt nyújtana, és végül tekintve azt, hogy a tordavidéki lakosság, mely a törvény oltalma alatt már biztosítva hívé a maga részére a vasutat, ez által érdekeiben jelentékenyen megkárosították, felhívandónak véli a bizottságot, nyilatkozzék, viszont kedvezménytől minő előnyököt kész nyújtani az államnak, ha a törvény az ő javára megváltoztatná. A közlekedési miniszter felkérte, hogy az építé vállalkozókat e tekintetben kihallgassa.“

Sok részben örömmel üdvözlem a pénzügyi bizottság ezen intézkedését, jelesen a felhozott indokolást, mint a mely tisztá, elvitatlan tényeket terjeszt elő, de teljességgel nem fogadhatom el, s nézetem szerint nem tarthatom helyesnek az azokból levont következtetést, sőt ezt az államra nézve előre is hátrányosnak, sőt károsnak nyilvánítom, mint ezt alábbi indokaimban részletesen kifejtem.

Megelőzőleg kiemelem a pénzügyi bizottságának az igaz tényeket magában foglaló előadásait, tehát:

1. Igaz, hogy törvény szerint a keleti vasút fővonala Pata-Torda felé kiépítendő.

2. Igaz, hogy a súlyos területi viszonyok és a tordai úton építendő hosszú alagut miatt vállaltatott el mértőföldenként 46,750 frt kamatbiztosítás és 600 ezüst frt törlesztési hozzájárulás.

3. Igaz, hogy a vállalkozók által a törvényből eltérve választott vonal kevésbé nehéz területen vitetne és építették ki, a nélkül, hogy ez az államnak bár minő előnyököt nyújtana, és

4. igaz, hogy Torda és vidéke lakossága, mely a törvény oltalma alatt már biztosítva hívé a maga részére a vasutat, ez által érdekeiben jelentékenyen megkárosították.

Ha tehát igaz az 1. és 2. dik szám alatti érv, sőt igaz a 3. és 4. dik szám alatti is, t. i., hogy a vállalkozók által tervelt vonal az államnak semmi előnyt nem nyújt, ugyan szabadon kérdészem, lehetséges-e az állam hátrányára, és valószínűleg kipótolhatlan nagy kárára, bár teendő igéretékért is az eredetileg tervelt a törvény által meghatározott vonalat elmulasztani, s a helyett egy olyt engedélyezni, mely egy oly rövid vonalon is, minő a kolozsvár-sz. kocsárdi (6 mértőföld hosszú vonal) egy mértőfölddel többel hosszabbítaná a fővonalt, s még egy mértőföldnél hosszabb szárnyvonallal kiépítésé tenné szükségessé, azért, hogy a forgalomból, mintán a már végpusztulásnak indult (?) marosújvári sóaknákból eddig termelt tetemes sösszeg csak a tordai, Erdély e leggazdagabb és legkönnyebben termelhető sótelepéből előállítható, az állam kárára ki ne hagyassék, hanem ezen szárnyvonallal kapcsolassék a fővonalhöz; megengedhető-e, hogy Torda, a mely éppen úgy, mint vidéke jelentékenyen károsították meg, holott csak a fővonalt hosszabbításával kiküldhető, a vállalkozók kedvezéért ennyi hátrányt mellet elkerültessek.

Erre, ugy hiszem, minden elfogulatlan honpolgár nem mel fog felelni és azzal is kell hogy feleljen, mert ha az államnak a vállalkozók által tervelt vonal előnyt nem nyújt, sőt igen nyilvános kárt, ha csak a p.-szent-miklós apárida kolozs gyéresi vonal által különösen érdekeltek iránti kiváló kedvezmény, vagy mintán a pénzügyi bizottság is elemerte határozatában, hogy Torda és vidéke lakossága a törvény oltalma alatt már biztosítva hívé a maga részére a vasutat, s ez által érdekeiben jelentékenyen megkárosították; Torda városnak s vidékének kiszámított megemmisítése nem lehet indok, mit én sem a m. kormányról, sem a törvényhozásról, ugy hiszem, rágalom és nemtelen gyanúsítás nélkül fel nem tehetek, nem lehetséges a vállalkozók előnyére oly változtatást tenni, a mely az államra — főleg egy ily fővonalon — kipótolhatlan kárt és hátrányt idézne elő.

Nem tartom tehát elfogadhatónak a levont következtetést, t. i., hogy közlek. miniszter hallgassa ki a vállalkozókat, minő előnyököt kész nyújtani az államnak, ha az ő javukra változtatná meg a törvényt, nem pedig azért:

mert, ha a tordai vonalon építendő alagutért emeltetett mértőföldenként átlagosan 38 ezerről 46,750 frtra és 600 ezüst frt törlesztési hozzájárulással az állam által elvállalt teher, igen természetes, hogy azon esetre, ha a törvényváltoztatással az ok elesik, akkor az okozatnak is el kell esnie, és így nem lenne elfogadható más ajánlat, mint hogy mértőföldenként átlagosan a m. keleti vasút 38 ezer forint kamatbiztosítással kiépítendő.

Tehát nem a vállalkozók szőlítandók tel, hogy mi előnyököt kívánunk nyújtani, hanem a törvényhozás csak ezen feltét alatt tehetné meg a változtatást.

Sőt ezenkívül még egy igen nevezetes kérdés maradt fenn, megengedhető-e ekkor is, hogy egy ily fontos kereskedelmi fővonalon a vállalkozók előnyéért egy mértőföldnél többel hosszabbítottassék?

Továbbá ugy az 1868. XLV. dik törvénycikk, mint az engedélyokmány 23. §-ban a fővonalt legnagyobb hosszúsága, melyről kamatbiztosítás és törlesztési bányad vállaltatott el, csak 80 $\frac{1}{2}$ mértőföld lehet, s így ha hosszabb lenne a törvény eme tervelt változtatásával a vonal, még a kikötött biztosíték sem követelhető.

Ezekből kifolyólag azon egyéni nézetem fejezem ki, hogy ezen pénzügyi bizottsági javaslat, tekintve főként azt, hogy abban a Torda és vidéke lakossága jelentékeny megkárosodása is fel-említették, csak arra akart tért nyitni, hogy a vállalkozók szabályszerűleg nyilvánosan tehessek azon ajánlatot, a melyet egy igen tisztelt hazánkfia a gyéresi vonal nyílt és elhatározott harcossá, pártfogója s okvetlenül megteremtési szándékozója lovag P. J. még folyó év ápril havában mindenféle a vasúti pénzügyi bizottság tagjai és a képviselők körében a gyéresi vonalról illetőleg kapacitálni kívánván, a vállalkozók érdekében terjesztett t. i., hogy a vállalkozók a gyéresi-tordai szárnyvonalt ingyen kiépíteni készek.

De első tekintetbe fogja látni mindenki, hogy egy ily igéret csak tévesztés akar lenni az ügyes üzletemberek, a vállalkozók részéről, s hogy szándékuk nem egyéb, mint ezen ügyes üzletfogás által az államtól egy nagyobb nyeresémet eszközölni, valamint a gyéresi vonal harcossai részéről

egy szemfényvesztés, mely által az állam intéző férfiai megtevesztethetessenek.

De meg vagyok győződve, hogy ez egyszer ezen különben elég gondtal szerkesztett tervezéske érdemre fog alá szállítatni, mivel egy ily igéret, ha elfogadható, az államra csak kárt hozhatna, mert a tordai szárnyvonalt, mintán a fővonaltól Torda mellett lett elvezetésével egy nagy vidék töle elmetszetik, a fenntartási költséget fedezni nem lehet képes, tehát okvetlen az állam által marad fedezendő.

És ezenfelül fennmaradna még az állam terhére a fővonalt hosszabbító egy mértőföldnél hosszabb vonalról a kamatbiztosítás és fenntartási költség is, s éppen azért az ily tévesztő igéretnek figyelmen kívül fognak hagyatni.

Bizom a haza hí és kipróbált fia bölcseségében és önzetlen hazafiságában, s hiszem, miként az állam érdekeinek minden tekintetben megfelelő, eredetileg tervezett pata-tordai vonalon fog a m. keleti vasút fővonala kiépíttetni.

K. Nagy Imre.

UJDONSÁGOK.

(—) A Kolozsvárt felállítandó honvéd-zenekar javára a honvédkertletti parancsnokságnál legújabb időben a következő összegek érkeztek be, melyekért az ügy nevében ezenel nyilvános közszólet mondatik: Mikó Mihály kormánybiztos úr által Felső Fejérmegyében gyűjtetett 213 frt 9 kr. Gr. Nemes János úr által körözött aláírású iv szerint begyűlt és beküldött 40 frt 65 kr. A zágoni járási szolgabíró Kinizsy úr által gyűjtetett s ide beküldött 10 frt. Brassó város tanácsa átküldött 154 frt 80 kr. Bernáth Albert honvédőrnagy úr ajándékozott 100 frtot. A m. kir. honvédkertletti főparancsnokságtól.

(—) József főherczeg, a honvédség főparancsnoka elrendelte, hogy az idei őszi nagy hadgyakorlatban résztvevő 16 lovasszázad a következő létszámból álljon: 3 tiszt, 80 legény és altisz lovon és 10 gyalog, kik szakácsai és lovászi szolgálatokat végeznek.

— Az apahídi mesés magasságu hidvám mult hó végével megszüntetettvén, Apahida község lakói csaknem mindnyájan románok, azon éjjel valóságos örömmünepet ültek. A helység kisörsyje, nagyja a községhezához gyűlt, honnan a fűtözán végig a magyar kormány és országgyűlés zajos életetése közt a vámbázhhoz vonult, hol kivilágos viradigt tartott a jókedv, elannyira, hogy örömlükben minden ott átvonuló szekeret megállítottak; s a benn levőket kérve kértek, hogy szálljanak le egy kissé, s vegyennek részt örömlükben, mindennel kinalván őket, mi csak reudelkezésükre állott. A legkisebb rendzavarás nélkül lefolyt mulatság zajába koronkint a magyar alkotmányt illető lelkes éljenzés vegyült.

— A tusnádi fürdőre vonatkozólag igen előnyös dolgokat irnak. Jelentik többek közt, hogy az eddigi szük helyiséget nagy áldozatokkal mintegy 2,000 holdra terjesztették ki, továbbá, hogy napi 50 krért, 1 frtért jó szobát, s 1 frt, 1 frt 20 kr mellett egész napi kosztot kaphatni. Végre, hogy a gyorskocsi Brassó és Tusnádt közl Előpatakát is érintve, hetenkint négyszer közlekedik. Mind olyan intézkedések, melyek, ha a valóságban is ugy állanak, a mint megírva vannak, a fürdő felvirágzására vezetnek.

— Emberi csontváza akadtak tegnapielőtt a búzatero hazi egyikének udvarán, mintegy 4—5 lábnyi mélységben. Szakértők 50—60 évesnek állítják e vázat.

— A helybeli „Hilaria“ dalegylet szerdán folyó hó 13-dikán kedvező idő esetében a Diana-fürdő kertjében rendkívüli dalestélyt rendez. A t. ez. tagok felkértenek, miszerint belépti jegyeket kedden julius 12-én és szerdán 13-án délután 3—6 óráig a házi zenekör helyiségében (királyutca gr. Bethlen Domokos-ház) átvenni sziveskedjenek. Együttal figyelmeztetnek a t. ez. pártoló tagok, hogy ez esteire csak egy saját személyekre kiállított belépti jegyet kapnak, minden további jegy ára 50 kr. o. é. Kedvezően idő esetében az előadás a legközelebbi kedvező napon fog megtartatni. Másorozata ezen estelejen. Első szakasz: 1. Marsch v. H. Becker. 2. Intés Gnesch Károlytól. 3. Frihlinglandschaft v. J. Otto. 4. Quartett. 5. Vadász bucsuja Mendelssohn-tól. Második szakasz: Italienischer Salat v. R. Genés. 7. Te v. tal egyetlen virágom, férfi négyes Hann Márton-tól. 8. Der frohe Wandersmann v. Mendelssohn. 9. Vadász bordal Zimay László-tól. 10. Quadrille v. Engelsberg. Kezdeté 1/8 órákor. A választmány.

(—) A „Horn. Ztg.“-nak írják: Medgyesenél gyorsan haladnak elő a vasúti munkálatok. Kis Kapustól a pálya egy részecskéjén pár nap alatt próbamenetet is lehet tartani: a sínek le vannak rakva s már egy mozdony is érkezett.

(—) A magyar kormány ép most juttatott az erdélyi száz gazdasági-egylet kezébe 1,000 frtot a haltenyésztés, 500 frtot a marhatenyésztés, 200 frtot a méhészet emelésére.

(—) Törösvárának építletei, mint a „Krona. Ztg.“ írja, nagyon várják a javító kezeket; erre figyelmezteti a tulajdonost, Brassó városát.

— A piski-petrozseni szárnyvonalon e hó elején történt meg jó sikerrel a próba ut nagy és fényes közönség előtt. Ott volt Hunyadmege főispánja és főbírája több tisztviselő kíséretében; szép számmal volt képviselve a mérnöki kar is.

— Csik-Szent-Imrén közelebről hnytt el a mindenki által becsült udvarhely-kertletti főesperes,

pápai praelatus, t. kanonok, s udvarhelyi plébános Csató József, papságának 30 ik évében. Béke poraira!

A budai tébolydában a betegek száma napról napra növekedik. A tébolyda 500 betegre van berendezve. Jelenleg 272 férfi és 218 nő, s így összesen 490 elmebeteg van benne, kik közül 416 államkötésben tartatik. Az intézetnek 4 műhelye van és pedig egy asztalos műhelye 4 munkással, egy szabóműhely 5, egy cipészműhely 4, s egy könyvkötőműhely 24 munkással. A katolikusok, reformátusok és ágostaiaknak már van imaházuk, az izraelitáké is készülében van.

Nagyitakon (Alsó-Fehérben) közelebből égés volt, midőn a legnagyobb kárt Gedő Sándor szenvedte, mindene porrá égvén.

8.—1870. A dévai állami tanítóképző intézetének hírlapilag is tudatni kívánja az illetőket, miszerint a nem okleveles tanító kiképzésére az 1868. 38 dik közoktatási t. czikk 133. § a értelmében folyó 1870. aug. 8-ától kezdve hat heti rendkívüli póttanfolyamot fog megnyitni felekezeti és nemzetiség különbség nélkül, a dévai állami tanítóképzőben, mely e célra már be van rendezve. Azonban ezen póttanfolyam tartoznak azon tanítók is részt venni, a kiknek van ugyan oklevelük, de egyik, vagy másik tantárgyban nem bírnak kellő képességgel, s főleg az újabb tanulmányokban járhatlanok. Minden tanító 50 kr. napi tartásdíjt fog kapni és a lehetőségig ingyen, vagy lehető olcsó szállásról is lesz gondoskodva. Ezen jótéteményben azonban csak is e folyó évi hat heti időny alatt fognak a tanító urak részesíttetni. Jövő évben már saját költségükön lesznek kötelesek a hat heti póttanlásra megjelenni. A tanyelv magyar és román leendő. Kelt a dévai állami tanítóképző igazgatótanácsának folyó 1870. július 2-án tartott első ülésében. Kiadták: Szeremley Lajos, tanfelügyelő elnök. Koos Ferencz, id. igazgató-tanár és r. jegyző.

Pályázat. A kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanítészeti folyó év november hó 1-jével betöltendő 12 állami alapítványi és 8 intézeti szabad helyre ezennel pályázat nyitattik.

Az állami alapítványi helyekért csak is az erdélyi s kapcsolott részeken — az intézeti szabad helyekért ellenben a magyar korona országai bármelyikében született ifjak pályázhatnak.

Felvételi feltételek: legalább 17 éves kor s 6 gymnasiumi vagy 4 real iskolai osztálynak kitűnő sikerrel lett bevégezése; munkára képes egészséges testalkat s jó erkölcsű magaviselet. Az állami alapítványi helyekért folyamodók folyamodványukat, iskolai és szegénységi bizonyítványt, az intézeti szabad helyekért folyamodók viszont iskolai és szülőik vagyoni állásáról szóló bizonyítvánnyal kötelesek ellátni.

Az állami alapítványi helyekre befogadott ifjak az erdélyi országos alaptól egyenként évenként 150 ft. segélyben részesülnek, s ez összegért az intézetben convictus szerű berendezés mellett, mosáson kívül minden ellátásban.

Az intézeti szabad helyekre felvett ifjak viszont évenként fizetendő 150 frtért az állami segélyben részesülő ifjakkal egyenlő ellátásban részesíttetnek.

A folyamodások folyó év aug. 5-ig a kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanítészeti igazgatóságához — Kolozsvár külföldi utca 57 sz. nyújtandók be. Kolozsmonostor 1870 július hó 1. Az igazgatóság. —

Színház, művészet. — Kedves vendégeink Szerdahelyi K. és neje Prielle Kornélia asszony együtt Pól Moreau "Szövetségese" című vígjátékában léptek fel először, másodszor pedig Dumas S. "Házasság XV. Lajos alatt" című vígjátékában, mindkét szerző nyári időszaki és nagy böszög dacára tele házban, a mi annál inkább bizonyítja azt az osztatlan elismerést, melylyel közönségünk a két vendégművész jeles tehetése iránt viseltetik, minél szokatlanabb nálunk nyáron a színházba járás. A művészetet, eleganciát, alakítási tehetőséget, azt a kiválóan természetes társalgási hangot, melyet előadásaikban használnak, a mely a vígjátéki genre-t oly élvezetessé teszi, annyira ismeri a magyar közönség, miképp annak bővebb részletezésétől bátran fölmentve érez-

hetjük magunkat. Elég lesz annyit mondanunk, hogy a közönség élvezett és tapsolt.

Ma került szíre Szerdahelyi K. jutalomjátékán "Delila." Fenillet Octave e jeles drámája, a pestit kivéve, a magyar színpadok közül csak a kolozsvári adták. T. vendégeink legközelebbi külföldi műutazásuk alkalmával Párisban láták és így az eredeti francia felfogás szerint adják elő. Figyelmeztetjük rá a t. közönséget.

KÜLFÖLD.

Páris, jul. 2. A törvényhozó testület folyó hó 1-sői ülésében a bizottmányi jelentés az Orleans hercegek kérvénye fölött, a napirendre térést indítványozá. Kératy és Estancelin azt mondják, hogy a hercegek sohasem forraltak összeesküvést. Olivier azt válaszulja, hogy a társadalmi törvény s a politika ellene vannak a hercegek kívánatainak. Egy bukott dynastia tagjai nem térhetnek vissza egyszerű polgárokul, mivel ők, mint elenyészett nagyságok örökösei, a jövő reményei lehetnek. Hozzáteszi, hogy a kérvényben semmiféle kifejezés sem foglalja magában a dolgok jelen rendjének loyalis elismerését. A hercegek visszatérése törekvéseket fogna fölleszteni s agitatiokat idézni elő. A kormány semmi veszélytől sem fél, hanem csupán zavaroktól, s a rend fenyegetése miatt aggódik, melynek oltalmazása a kormány hivatása. Favre czafolja Olliviernek a társadalmi törvényből merített érveit s azt mondja, hogy egyedül a dynasticus és személyes érdek csak közli a kivételes törvények föntartását. Ő tiltakozik egy oly kegyetlen tan ellen, mely egy családot a törvényen kívül helyez, s desavouálja az 1848 diki s. számú törvényt, melyet sajnálja, hogy ő is megszavazott. A névszerinti szavazásnál a napirendre-térés 174 szavazattal 31 ellen elfogadott. Erre az ülés fölleszlatott.

Páris, jul. 4. A "Constitutionnel" jelenti, hogy Prim úgynökei Hohenzollern herceget kínálták meg a spanyol koronával, mit az el is fogadott. Az hi-

szik, hogy Prim a cortes megbízása, vagy a regens felhívása nélkül járt el, egyedül saját nevében; ez esetben a közbejött esetet egyszerű intriguára lehet leszállítani, ha azonban a spanyol nemzet ezen lépést szentesíti, vagy azt tanácsolja, azt azon tisztelettel kell tekintetünk, melyet annak egy oly nép akarata kölcsönöz, mely maga intézi saját sorsát és ennél fogva egyedül illetékes bír e kérdésben. Azonban — n. m. a nevezett lap — még sem fojthatók el meglepetésünket, ha látjuk, hogy V. Károly király pálcája egy porosz hercegre ruháztaték, ki egy Murát hercegnőnek unokája, ez oly név, mely csak fájdalmas emlékekkel fűződik Spanyolországhoz.

A hét folytában interpellatio fog tétetni a kormánynak a végre nem hajtott prágai egyezményvel szemben elfoglalt magatartása iránt.

Róma, jul. 3. A zsinat megegyeztetése tegnap a primatusról szóló schema bevezetését és két első fejezetét, a 4. fejezetet a csalhatatlanságról folytattattott. A szenedélyes infallibilitat minden közvetítő formula visszautasítását követelik és a vita befejezését kívánják.

Prim f. hó 2-kán visszatért Madridba, s este az ő elnökelete alatt fontos minisztertanács ülés volt.

Gabona ár Kolozsvárt július 7-n 1870.

(Alsó a. mérő, középpár.)
Tisztabúza 5 frt 60 kr. Elegybúza 4 frt 10 kr. Rozs 2 frt 62 kr. Árpa — frt — kr. Zab 2 frt 20 kr. Törökbuza 2 frt 82 kr. Pityóka 2 frt 02 kr. Marhabús fontja belváros 21, külvárosban 21 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Július 7-én: 5% Metalliques 100 frt 59.75. 5% Neizeti kölcsön 100 frt 68.70. Kamat 59.75. 1860. Kölcsön 95.75. Bankrézvény 715. Hitelintézet részvény 200 frt 253.80. London 10 ft st. 100 frt. 23% kr 121.70. Ezüst 119.10. Cs. királyi arany 5.81. Napoleonor 20 fran. 9.75.

Földterhmentesítési kötvények: Magyar 80.15. Temesi 79.20. Erdélyi 77.25. Horv.-Slavon 82.50.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

(295) 9/7 (1—24)
Legújabb és legcélszerűbb találmány.
„Netsrec“-a kávé
ANGERBAUER LÖRINCZ
első cs. kir. szab. osztrák európai
„Netsrec“-a kávégyára
Bécsben. Wieden, Heugasse Nr. 56
ajánlja a Netsrec a-ban Egiptomban termelt árpából készült kávéját, a mely minden eddigi kávénemet tökéletesen feleslegessé tevén, azokat színe, illatra, s különösen táperőre nézve messze feljűlműlja, s épen úgy, mint mindegyik más kávé, minden egyéb kávéégyítés nélkül, csak forró vízzel öntendő, — aránylag legolcsóbb árban
1 font Netsrec-a kávé csomagolással együtt, első rendű czikk o. é. 1 frt 10 kr.
1 font Netsrec a kávé csomagolással közönséges o. é. — frt 60 kr.
Megrendelések mindig elfogadtnak, s pontosan teljesíttetnek.
Elrusítók aránylagos árleszállításban részesülnek.

Nyavalyatörésben (Fallsucht) szenvedőket
levél általi uton gyógyít a nehézkor valódi orvosa Dr. Killisch
O. Berlinben, jelenleg Louisenstrasse N. 45. Eddigél 100-nál több nyavalyatörést gyógyított meg. (97) 9/7 (45—156)

(296) 9/7 (1—24)
Weinkopf Benedek
épitmény-asztalos-üzlete
Bécsben, Landstrasse Neulingasse 4 sz.
ajánlja magát mindennemű épitmény-iroda- és bolt-fel-sze-relésre aránylagos legolcsóbb árak mellett.
Megrendelések mindig elfogadtnak, s a legpontosabban teljesíttetnek.

A kolozsvári hitelbank és zálogkölcsöntársulat
1. leszámítól váltókat, utalványokat, kihuzott sorsjegyeket és kereskedelmi kötvényeket;
2. vesz és elad földterhmentesítési kötvényeket, részvényeket, magán kötvényeket és más értékpapirokat saját és idegen rovársra;
3. behajt váltókat és évi járulékok, kamatok, ozzaltékok, szelvények, utalványok és más czímen levő követeléseket; kiveszi a pénztárból az utalványozott földterhmentesítési kötvényeket;
4. elfogad örményképpen mindennemű értékpapirokat és értéktárgyakat;
5. elfogad folyó számlára pénzeket, váltókat és értékpapirokat, a melyekről utalványok utján lehet rendelkezni;
6. átvész pénzeket, a melyekről kamatozó, felmondási határidőhöz kötött s hátratilag forgatható pénztárjegyeket ad ki; az ilyenmű pénztárjegyek legkisebb értéke 100 frt;
7. a zálogkölcsön-üzletben kölcsönököt ad a) mindennemű ingóságokra, b) drágaságra; ékszerre s arany és ezüstneműkre; c) értékpapirokra, azaz mindennemű államkötvényre és iparvállalati részvényre. (74) 11—*

(292) (2—3)
Jó házi-koszt,
és tiszta **asztali-bor,**
jutányos árért kapható.
Kül-szappanuteza 12 sz. alatt.

(291) (2—3)
Gazdasági gépek,
a legjobb rendszerek szerint s a legnevezetesebb gyárakból, különösen a kezdő aratásra
fű- és gabona-arató-gépek, cseplő-gépek, kukoricza-morzsolók, a melyek használása által 10%-nál több munkaerő takarítatik meg.
Gyári árban árulja.
Brassó, július 3-án, 1870.
LUCKHARDT O
magán mérnök Brassóban

(288) (3—3)
Felhívjuk
Márkus László mozgó ügy-nök urat, f. évi Julius 1-én kelt igazgatósi levél értelmében, **azonnal** Kolozsvárra jönni, s felmerült több rendbeli ügyeket velünk személyesen elintézni.
Kelt Kolozsvárt, 1870, júli 4.
Az első magyar általános **BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG**
főügynöksége Kolozsvárt
bel-szenutca 160 sz.

(155) 9/7 (20—20)
Az idő pénz.
Egy óra alatt meg lehet 1000 darab fehérneműt jegyezni egy elpusztíthatlan, kitorúlhetlen **jegyző-tintával,**
mi által a hímzés feleslegessé válik, s a fehérneműnek nem árt, és alórtt által árulatik:
1 üveg kitorúlhetlen jegyző-tinta 1 frt.
1 fehérnemű-bélyeg 2 betűvel 30 kr.
Ugyanaz monogrammal 80 kr.
1 szám ára darabonként 8 kr.
Korona 40 kr.
1 nyomtató párna ecsettel 10 kr.
Metsző munkák a legjutányosabban szá-míttatnak. Levélpapir vagy boríték 100-a 55, 65 kr. színes 65 kr. angol bordázott 75 kr. dtto angol bordázott 1 frt. boríték a fennebbi árban.
100 darab látogatógéjy brizsolt 60 kr.
100 darab lak 85 kr. 1000 darab pecsét-bélyeg finom 2 frt. 20 kr.
Megrendelések utánvát mellett küldendők. Bettelheim papir- és diszaru-kereskedésbe Bécsben, cs. kir. kertmívelési épület.
Elrusítók tetemes árlekedést kapnak.

GUGGENBERGER PÁL
diszmű csarnokában, Kolozsvárt, nagypiacz.
Kaphatók a legújabb divatu selyem, bársony, posztó, szalma és hárs **férfi- és gyermek kalapok.**
Bársony, brünnel, posztó és bőr női és **gyermek topánok,** fénymázos, kesztyű- és zergebőr **férfi-lábbelik.**
A nálam vett lábbelik igazittatását is elvállalom.
Továbbá ajánlom dusan berendezett **norinbergi diszműcsarnokomat** melyben kaphatók különféle nagyságu uti **bőröndök,** bőr és vízmentes **vászonból, hajtó s lovagló ostorok, sétapálozók esőernyők, halász eszközök,** mindennemű **toilette-eszközök és illatszerek, evő-eszközök,** s minden **házi kellékek** nagyválasztásban s jutányos árakért.
Talmi-arany, bronz, aczel és csont ékszerek.
Gyermek-játékok.
Legdusabb választéku **porcellánraktáromban** kaphatók a legújabb ízlés szerint készített **asztali, kávé és thea készletek,** vagy külöföféle egyes **tálak és tányérok.**
fris **pozsonyi kétszersült és thea kenyér.**
(137) Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan igazittatnak. (12-12)

(287) (3—*)
Haszonbér.
Tordavármegyében **Mező Rútson** Marosvásárhelyhez 1 1/2 óra járásra, egy **400 holdból álló tagosítás alatt lévő birtok,** erdővel, szőlővel, hozzá tartozó lak- és gazdasági épületekkel; ugy-mint: teljes instructioval felszerelve 1871 Szentgyörgy napjától kezdve 6 egymásután következő évekre **bérbé kiadó, vagy örök áron is eladó.** Értekezhetni levél útján Ürmösön, utolsó posta Nagy-Ajta,
MAURER MIHÁLYLYAL.

Kolozsvárt **Stein J. Pesten Mach és Stein** könyvkereskedésében kapható:
Gr. Széchenyi István „BLICK“jének magyar fordítása.
Közi **K. PAPP MIKLOS.**
I-ső II-dik III-dik és IV-dik V-ik füzet. Ára 2 frt. 50 kr.
Magyar-román zsebszótár (Dictionariu portativu magiaru-romanu) tanodal és magán használatra.
Irtá **BARITIU OCTÁV,** gymnasialis tanár Naszódon.
Ára füzeve 1 frt.

Erdélyi telekkönyvi rendtartás függelékek.
Hivatalos kiadás. — Ára 2 forint.
Községi kalauz,
vezérkönyv magyar- és erdélyhoni községi bírák, előljárók és jegyzők használatára, felvilágosító és útba igazító jegyzetekkel s gyakorlati irománypéldákkal ellátva. Irtá **TÓTH LAJOS,** a legújabb törvények és rendeletek nyomán. Ára 4 frt.

A szolgabírák és esküdtek kézi-könyve,
utmutató minden a szolgabírák és esküdtek által eszközözendő törvénykezési s közigazgatási eljárásokban, iromány-példákkal a legújabb törvények, s az új polgári perrendtartás alapján, átdolgozta **KASSAY ADOLF.**
Ára 2 frt 40 kr.

A váltóeljárás
a marosvásárhelyi királyi tábla területén jelenleg érvényes alakjában.
Irtá **dr. Haller Károly,** a kolozsvári kir. jogakadémián ny. r. tanár, a jogtörténelmi és jogtudományi bizottmányok tagja stb.
Ára 40 kr.

Bélyegmentes. (293) (1—*)
10,000
vasut munkás
állandó munkát kap, 1 forint napi bér mellett, a Nagy-Szeben mellett épülő vasutnál.
A jelentkezések a nagy-szebeni vasuti műhelyben, a város végén, a medgyesi út mellett megtehetők.